

Õiguskantsler

Pr Sirje Simson
Esimees
Ruhnu Vallavolikogu
ruhnu@ruhnu.ee

Teie nr
Õiguskantsler 9.07.2012 nr 6-4/111329/1203285

Märgukiri Täiendava sünnitoetuse maksmine Ruhnu vallas

Austatud volikogu esimees

Analüüsisin põhiseaduse § 139 lg 1 ja õiguskantsleri seaduse § 1 lg 1 ja § 15 alusel põhiseaduslikkuse järelevalve korras Ruhnu Vallavolikogu 20.11.2006 määrusega nr 6 kinnitatud „Täiendavate sotsiaaltoetuste maksmise korra“ punktides 3.1.1 ja 4.6 sätestatud sünnitoetuse maksmise tingimuste põhiseadusele ja seadusele vastavust.

Leian, et määrus ei ole kooskõlas põhiseaduse ning seadusega osas, milles see kohustab sünnitoetuse saamiseks registreerima lapse sünni Ruhnu Vallavalitsuse kantseleis, esitama sünnitunnistuse ja jätma lapse elukohaks pärast tema registreerimist Ruhnu valla.

Sünnitoetuse maksmise tingimus, mille järgi peab lapse sünd olema registreeritud Ruhnu Vallavalitsuse kantseleis, on ebamõistlikult koormav isikutele, kellel ei ole võimalik Ruhnu Vallavalitsuse kantseleisse isiklikult kohale minna või kes sooviksid kasutada muid seadusega ette nähtud võimalusi lapse sünni registreerimiseks. Kuna sünni registreerimise kohast ei sõltu lapse rahvastikuregistri järgne elukoht, siis ei ole kohustus registreerida lapse sünd Ruhnu Vallavalitsuse kantseleis vajalik meede saavutamaks Ruhnu Vallavalitsuse eesmärki tagada, et sünnitoetust saavad üksnes Ruhnu vallaga püsivat sidet omavad pered. Vallavalitsuse eesmärgi saavutamisele aitab hoopis enam kaasa määruses juba sisalduv varasema Ruhnu vallas elamise nõue lapse vanematele.

Sünnitoetuse maksmise tingimus, millega nõutakse vanematelt lapse sünnitunnistuse esitamist, ei ole kooskõlas perekonnaseisutoimingute seadusega, kuna see keelab avaliku võimu teostajatel nõuda isikult rahvastikuregistri andmete väljavõtte esitamist.

Sünnitoetuse maksmise tingimus, mille järgi peab lapse elukohaks jääma Ruhnu vald, ei ole piisavalt selgelt ja arusaadavalt sõnastatud. Ei ole üheselt selge kui pika perioodi jooksul peaks

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

laps (või pere) Ruhnu vallas elama, et tingimus oleks täidetud. Samuti ei selgu, milliseid tagajärgi toob kaasa selle nõude rikkumine. Nende küsitavuste tõttu ei ole see sünnitoetuse saamise tingimus isikutele üheselt mõistetav ja on seetõttu vastuolus õiguselguse põhimõttega.

Tuginedes Eesti Vabariigi põhiseaduse § 142 lõikele 1 ja õiguskantsleri seaduse §-le 17 teen ettepaneku viia Ruhnu Vallavolikogu 20.11.2006 määrusega nr 6 kinnitatud „Täiendavate sotsiaaltoetuste maksmise kord“ põhiseaduse ja seadusega kooskõlla järgmiselt:

- 1) kehtetuks tunnistada punktis 3.1.1. sätestatud tingimus, mille järgi tuleb sünnitoetuse saamiseks lapse sünd registreerida Ruhnu Vallavalitsuse kantseleis;**
- 2) viia õiguselguse põhimõttega kooskõlla määruse punktis 3.1.1. sätestatud tingimus, mille järgi peab lapse elukohaks pärast sünnitoetuse saamist jääma Ruhnu vald;**
- 3) viia määruse punkt 4.2 kooskõlla kehtiva perekonnaseisutoimingute seadusega.**

Palun, et teavitaksite mind hiljemalt 10.08.2012, kuidas olete mu ettepanekuid täitnud.

Järgnevalt selgitan oma seisukoha tagamaid pikemalt. Selleks kirjeldan esmalt ettepaneku tegemise asjaolusid ja menetluse käiku (I), seejärel toon välja vaidlusalused sätted (II) ning lõpuks esitan õigusliku põhjenduse.

I Asjaolud ja menetluse käik

1. Ruhnu Vallavolikogu 20.11.2006 määrusega nr 6 kinnitatud „Täiendavate sotsiaaltoetuste maksmise kord“ sätestab sünnitoetuse saamise tingimused Ruhnu vallas. Määruse järgi on sünnitoetuse saamise tingimused järgmised:

1. lapse sünd peab olema registreeritud Ruhnu Vallavalitsuse kantseleis;
2. laps peab jääma elama Ruhnu valda;
3. koos sünnitoetuse taotlusega tuleb esitada lapse sünnitunnistus;
4. vähemalt üks lapse vanematest peab olema elanud Ruhnu vallas rahvastikuregistri järgi vähemalt ühe aasta enne lapse sündi (kui mõlemad vanemad või üksikvanem on Ruhnu vallas rahvastikuregistri järgi elanud vähemalt ühe aasta, makstakse sünnitoetust 100% ulatuses ning kui vanematest ainult üks on elanud Ruhnu vallas rahvastikuregistri järgi vähemalt ühe aasta, makstakse sünnitoetust 50% ulatuses).

2. 05.09.2011 pöördus minu poole avaldaja, kes palus mul kontrollida nimetatuid kolme esimese tingimuse vastavust põhiseadusele ja seadusele.

Avaldaja kirjutas, et ta oli lapse sünni hetkel Ruhnu valla elanik ning pöördus pärast lapse sündi telefoni teel Ruhnu Vallavalitsuse kantseleisse, et taotlema sünnitoetust. Ruhnu vallasekretär selgitas avaldajale sünnitoetuse saamise tingimusi, s.h nõuet, et avaldaja peab toetuse saamiseks lapse sünni registreerima Ruhnu Vallavalitsuse kantseleis. Avaldaja kinnitusel vajab tema laps pärast sündi sellist arstiabi, mis ei ole Ruhnu saarel kättesaadav, mistõttu otsustas avaldaja lapse elu ja tervist saarele sõitmisega ohtu mitte seada ja registreeris lapse sünni Saare Maavalitsuses. Teistkordsel pöördumisel öeldi avaldajale Ruhnu Vallavalitsuse kantseleist, et tal ei ole õigust sünnitoetust saada, kuna lapse sünd ei ole registreeritud Ruhnu Vallavalitsuse kantseleis.

Algatasin avaldaja pöördumise alusel menetluse kontrollimaks vaidlustatud sünnitoetuse saamise tingimuste põhiseaduspärasust ning pöördusin Ruhnu vallavanema poole teabe nõudmisega, milles

palusin teavet Ruhnu vallas täiendava sünnitoetuse saamise tingimuste kohta, s.h millised on olnud määrusandja eesmärgid tingimuste seadmisel ning kuidas on määruse tingimusi seni rakendatud.

3. Ruhnu vallavanem vastas mulle, et Ruhnu Vallavalitsus ei sea kohustuseks lapse sünni registreerida Ruhnu Vallavalitsuse kantseleis, kuna seadusest tulenevalt on seda võimalik teha ükskõik millises Eesti Vabariigi perekonnaseisuasutuses. Vallavanem selgitas, et perekonnaseisutoimingute seaduse (PKTS) § 9 lg 3 kohaselt ei pea isik avalduse esitamiseks perekonnaseisuasutusse ilmuma juhul, kui ta esitab digiallkirjaga kinnitatud avalduse või kui ta esitab kirjaliku avalduse, millel on avaldaja allkirja õigsus ametlikult kinnitatud. Vallavanem selgitas, et seetõttu puuduvad takistused lapse sünni registreerimiseks Ruhnu Vallavalitsuse kantseleis, kui isik soovib sünnitoetust taotleda. Vallavanem lisas, et Ruhnu Vallavalitsus ei ole seadnud eesmärgiks jätta Ruhnu valla elanikku ja tema last sünnitoetusest ilma ja kuni 30.12.2011 ei ole ükski sünnitoetuse taotluse esitaja ka sünnitoetusest ilma jäänud. Vallavanem toonitas, et valla huviks on see, et Ruhnu vallas elaks rohkem lapsi, sinna sündivad lapsed jääks ka edaspidi Ruhnu elama. Vallavanema sooviks on vältida elukoha ümberregistreerimisi soodustuste saamise eesmärgil. Samas märkis vallavanem, et tingimuste rikkumisele ei ole isikute suhtes seni sanktsioone järgnenud ja see ei olegi olnud eesmärgiks; väljamakstud sünnitoetusi ei ole Ruhnu Vallavalitsus tagasi nõudnud.

Osundas in vallavanemale saadetud teabenõudmises asjaolule, et kõnealuse määruse punktis 4.2 kasutatakse terminit „sünnitunnistus“, mis ei ole kooskõlas kehtivate õigusaktidega. Oma vastuses lubas vallavanem viia punkti kooskõlla kehtiva perekonnaseisutoimingute seadusega, kuid mulle teadaolevalt ei ole seda praeguseni tehtud.

II Vaidlusalused sätted

4. Ruhnu Vallavolikogu 20.11.2006 määrus nr 6 „Täiendavate sotsiaaltoetuste maksmise kord“ sätestab:

„3.1. Ruhnu valla eelarvest makstavad sissetulekust mittesõltuvad täiendavad sotsiaaltoetused on:
 3.1.1. lapse sünnitoetus, mida makstakse iga vastusündinu kohta kui lapse sünni registreeritakse Ruhnu Vallavalitsuse kantseleis ja lapse elukohaks jääb Ruhnu vald järgmiselt:
 [...]
 4.2. Lapse sünnitoetus makstakse lapse sünni puhul vanema avalduse ja lapse sünnitunnistuse alusel lapse emale või isale.
 [...]“

III Õiguskantsleri seisukoht

5. Asjas on põhiküsimuseks, kas Ruhnu Vallavolikogu 20.11.2006 määrusega nr 6 „Täiendavate sotsiaaltoetuste maksmise kord“ kehtestatud kolm järgnevat sünnitoetuse maksmise tingimust on kooskõlas põhiseaduse ja seadustega: a) lapse sünni tuleb registreerida Ruhnu Vallavalitsuse kantseleis, b) lapse elukohaks peab pärast registreerimist jääma Ruhnu vald ja c) koos sünnitoetuse taotlusega tuleb esitada lapse sünnitunnistus. Järgnevalt analüüsin iga nõuet eraldi.

3.1. Nõue registreerida lapse sünni Ruhnu Vallavalitsuse kantseleis

6. Ruhnu Vallavolikogu 20.11.2006 määruse nr 6 „Täiendavate sotsiaaltoetuste maksmise kord“ punkt 3.1.1. sätestab, et lapsevanem peab lisaks muude nõuete täitmisele registreerima lapse sünni Ruhnu Vallavalitsuse kantseleis.

7. Lapse sünni registreerimisel tehakse kaks erinevat toimingut: registreeritakse lapse sünn ja määratakse kindlaks lapse elukoht. Lapse sünni registreerimine on perekonnaseisutoiming, mille tegemise korra sätestab perekonnaseisutoimingute seadus. PKTS § 21 lg 1 kohaselt registreeritakse sünn Eesti perekonnaseisuasutuses, kui laps sünnib Eestis, lapse vanema elukoht on Eestis või lapse vanemal on Eesti kodakondsus. PKTS § 23 lg 1 järgi esitab lapse seaduslik esindaja sünni registreerimiseks ühe kuu jooksul lapse sündimise päevast arvates perekonnaseisuasutusele isiklikult sellekohase avalduse. PKTS § 3 lg 2 järgi on perekonnaseisuasutused valla- ja linnavalitsus, maavalitsus, Eesti välisesindus ja Siseministeerium. PKTS § 7 lg 6 järgi tehakse perekonnaseisukanne perekonnaseisuasutuses, kuhu on esitatud avaldus isiku perekonnaseisuga seotud või muu rahvastikuregistrisse kantava asjaolu kinnitamiseks või tuvastamiseks. Eelnevalt nähtub, et seadus annab vanematele võimaluse registreerida oma lapse sünn ükskõik millises perekonnaseisuasutuses.

Lisaks võimalusele registreerida oma lapse sünn ükskõik millises perekonnaseisuasutuses, on omavahel abielus olevatel vanematel võimalik lapse sünni registreerimiseks esitada avaldus ka elektrooniliselt digiallkirjaga (PKTS § 9 lg 2) või riigiportaali „eesti.ee“ kaudu. Riigiportaali „eesti.ee“ kaudu või elektrooniliselt digiallkirjaga kinnitatult saab lapse sünni registreerimise avalduse esitada juhul, kui vanemad on omavahel abielus ning tervishoiuteenuse osutaja on rahvastikuregistrile edastanud meditsiinilise sünnitõendi.¹ Lapse sünni registreerimiseks on võimalik esitada avaldus ka posti teel notariaalselt kinnitatud allkirjaga (PKTS § 9 lg 3) kui lapse seaduslikul esindajal on mõjuv põhjus, mis takistab lapse sünni registreerimise avaldust perekonnaseisuasutusele isiklikult või digitaalselt esitamast.² Seega on perekonnaseisutoimingute seaduse ja regionaalministri 22.06.2010 määrusega nr 9 nähtud ette hulk võimalusi lapse sünni registreerimiseks, mille vahel vanematel on võimalik valida.

Riigi jaoks on oluline teha lapse sünni registreerimine vanemate jaoks võimalikult lihtsaks, et ükski laps ei jääks registreerimata. Riigi jaoks on mitmel põhjusel oluline laste üle arvestust pidada. Sünni registreerimata jätmise tõttu võib laps ilma jääda riigi abist ja kaitsest – arstiabist ning haridusest, mida ta vajab.

8. Sünni registreerimisel märgitakse rahvastikuregistrisse lapse nimi, sugu, sünniaeg, isikukood, sünnikoht ja kodakondsus (PKTS § 22 lg 1 p 1).

Nagu eespool märgitud, määratakse lapse sünni registreerimisel kindlaks ka lapse elukoht. Lapse elukoha määramist reguleerib rahvastikuregistri seadus (RRS). RRS § 42 lg 1 järgi kantakse koos meditsiinilise sünnitõendi andmetega või sünnikandega vastsündinu elukoha aadressina rahvastikuregistrisse tema ema elukohana rahvastikuregistrisse kantud aadress. Kui vanem soovib lapsele elukohaks mõnda muud aadressi, siis tuleb tal selleks esitada eraldi uus avaldus elukohajärgse kohaliku omavalitsusüksuse pädevale asutusele ning lapse elukoht rahvastikuregistris muudetakse. See tähendab, et lapse esimene elukoht kantakse rahvastikuregistrisse tema ema elukoha järgi. Vastsündinu elukoha aadress ei sõltu sellest, millises perekonnaseisuasutuses tema sünn registreeritakse.

9. Ruhnu Vallavalitsuse soov vältida toetuste süsteemi kuritarvitamist (nt sama toetuse saamist mitmest kohaliku omavalitsuse üksusest vms) on igati mõistetav ja põhjendatud nagu ka eesmärk

¹ Regionaalministri 22.06.2010 määruse nr 9 „Perekonnaseisukannete tegemise ning väljatrüki edastamise ja säilitamise kord“ § 19 lg 2.

² Regionaalministri 22.06.2010 määruse nr 9 „Perekonnaseisukannete tegemise ning väljatrüki edastamise ja säilitamise kord“ § 19 lg 4.

toetada vaid kohalikke elanikke. Riigikohus on kohalike elanike toetamise eesmärki pidanud sünnitoetuse maksmisel legitiimseks.³ Samas tuleb iga tingimuse puhul hinnata, kas see aitab kaasa soovitud eesmärgi saavutamisele ning kas isiku õigused ja vabadused on seejuures piiratud üksnes vajalikus mahus, ehk kas meede on proportsionaalne.

Kohustus registreerida lapse sünd Ruhnu Vallavalitsuse kantseleis ei takista toetuse taotlejat oma aadressi rahvastikuregistris muutmast vahetult enne ja pärast sünnitoetuse saamist. Seega ei ole see tingimus vajalik meede saavutamaks Ruhnu Vallavalitsuse eesmärki toetada lapse sünni puhul ainult kohalikke elanikke. Et vältida sünnitoetuse maksmist isikutele, kes on oma rahvastikuregistri järgset elukohta muutnud üksnes sünnitoetuse saamiseks, saab Ruhnu vald rakendada teisi, hoopis efektiivsemaid meetmeid. Üheks selliseks meetmeks on kõnealuse määruse punktides 3.1.1. a ja b juba sätestatud tingimus, mille järgi peavad vanemad või üksikvanem sünnitoetuse saamiseks olema enne lapse sünni olnud rahvastikuregistri järgi Ruhnu valla elanikud. Nimetatud tingimusega on tagatud, et sünnitoetust saavad üksnes need lapsevanemad, kes on olnud Ruhnu vallaga enne lapse sünni püsivalt seotud. Ühtlasi on ka nende isikute tulumaks laekunud selle perioodi eest Ruhnu valla eelarvesse.

Selleks, et motiveerida peret ka pärast sünnitoetuse saamist Ruhnu saarele elama jääma, on võimalik näiteks maksta sünnitoetust osade kaupa, seades järgmise osamakse saamise tingimuseks, et laps ja vanem peavad olema sünnist alates kuni järgmise osamakse maksmise ajani olnud rahvastikuregistri järgi Ruhnu valla elanikud.

Määruse punktis 3.1.1. sätestatud nõue piirab olulisel määral sünnitoetust saada sooviva lapsevanema seadusega ettenähtud valikuvõimalusi lapse sünni registreerimisel. Kehtiv tingimus jätab sünnitoetusest ilma lapsevanemad, kes sarnaselt avaldajaga ei saa mingil põhjusel oma lapse sünni Ruhnu Vallavalitsuses registreerida, kuid saaksid lapse sünni registreerida mõnes muus perekonnaseisuasutuses, või kes sooviksid avalduse esitada riigiportaali „eesti.ee“ kaudu.

Tingimuse põhiseaduspärasuse hindamisel tuleb arvestada ka sellega, et Ruhnu saarel puudub tervishoiuasutus, kus oleks võimalik sünnitusi vastu võtta, mistõttu tuleb sünnitajatel, kes ei soovi just kodus sünnitada, selleks saarelt lahkuda. Isikute jaoks, kes sarnaselt avaldajaga peavad pärast sünnitust jääma tervishoiuasutusse kauemaks kui ajaks, mis on seadusega ette nähtud lapse sünni registreerimiseks, on kohustus reisida lapse sünni registreerimiseks Ruhnu saarele äärmisel koormav.

Arvestades, et määruse punktis 3.1.1. sätestatud tingimus piirab olulisel määral sünnitoetust saada sooviva lapsevanema seadusega ettenähtud valikuvõimalusi lapse sünni registreerimisel ja ei ole seejuures vajalik saavutamaks seda, et toetust makstaks üksnes Ruhnu saarega püsivat sidet omavatele inimestele, leian, et see piirang ei ole proportsionaalne.

10. Lisaks pean vajalikuks märkida, et hoolimata Ruhnu vallavanema kinnitusest, et kuni 30.12.2011 ei ole ükski taotleja täiendavast sünnitoetusest ilma jäänud, tõi minu poole pöördunud avaldaja oma kirjas välja, et ta pöördus Ruhnu Vallavalitsuse poole suuliselt, ning selgitas, et on Ruhnu valla elanik, kes on lapse sünni registreerinud Saare Maavalitsuses ja soovib taotleda Ruhnu vallalt sünnitoetust. Avaldaja sai oma taotlusele Ruhnu vallasekretäri suulise vastuse, et tal ei ole õigust sünnitoetust saada, kuna ta lapse sünd ei ole registreeritud Ruhnu Vallavalitsuse kantseleis.

³ RKPJKo 08.03.2011, nr 3-4-1-11-10 p. 56.

Selgitan, et tulenevalt haldusmenetluse seaduse (HMS) § 56 lõikest 1 peab soodustavast haldusaktist keeldumine olema kirjalikult põhjendatud. HMS § 62 lg 5 nõuab, et isikule, kelle taotlus haldusakti andmiseks jäetakse rahuldamata, tehakse kättetoimetamisega teatavaks haldusakti andmisest keeldumine. See tähendab, et kui Ruhnu Vallavalitsus otsustas avaldajale täiendava sünnitoetuse maksmisest keelduda, pidanuks see otsus olema kirjalikult vormistatud ning avaldajale kättetoimetatud. Juhul, kui otsust konkreetses asjas siiski ei tehtud ja vallasekretär üksnes selgitas avaldajale toetuse saamise tingimusi, olid antud selgitused ikkagi niisugused, mis ajendasid avaldajat loobuma sünnitoetuse taotlemisest, kuna avaldajal kujunes ettekujutus, et tal ei ole õigust toetust saada.

3.2. Nõue jätta lapse elukohaks Ruhnu vald

11. Ruhnu Vallavolikogu 20.11.2006 a. määruse nr. 6 „Täiendavate sotsiaaltoetuste maksmise kord“ punktis 3.1.1. on sätestatud nõue, et laps peab jääma elama Ruhnu valda.

Ruhnu vallavanem selgitas, et tingimusega soovitakse vältida olukorda, kus lapse elukohta muudetakse kohe pärast sünnitoetuse saamist. Ruhnu Vallavalitsuse soov on, et valla rahvaarv kasvaks ning et valda sündivad lapsed jääksid Ruhnu valda elama. Ruhnu vallavanem märkis, et seni ei ole kellelki selle tingimuse rikkumise tõttu sünnitoetust tagasi nõutud. Mõistan vallavanema põhjendusi ning mõõnan, et sellisel eesmärgil on sünnitoetuse maksmisele täiendavate tingimuste seadmine põhjendatav. Küsimus on aga selles, kas kõnealune tingimus on praegusel kujul piisavalt selgelt sõnastatud ja normi adressaatidele üheselt arusaadav.

12. PS § 13 lõikest 2 tulenev õigusselguse põhimõte nõuab, et õigusaktid oleks sõnastatud piisavalt selgelt ja arusaadavalt, et isikul oleks võimalik piisava tõenäosusega ette näha, milline õiguslik tagajärg kaasneb teatud tegevuse või tegevusetusega. Teistest selgemad ja täpsemad peavad olema normid, mis võimaldavad isikule panna kohustusi.⁴ Samuti ei tohi õigusselguse põhimõttest tulenevalt minna normi tõlgendamisel selle sõnastusest väga kaugele.⁵

13. Määrust lugedes ei ole üheselt selge, kas elama jäämise all on mõeldud rahvastikuregistri järgset elukohta või seda, et isik reaalselt alaliselt elaks Ruhnu saarel. Lähtudes RRS § 6 lõikest 2 võiks eeldada, et määrav on rahvastikuregistri kanne, kuna isikute seotus konkreetse kohaliku omavalitsusega on tuvastatav rahvastikuregistri andmete alusel⁶.

Kõnealuse tingimuse puhul jääb aga ebaselgeks, kui pika perioodi jooksul peab laps (või pere) Ruhnu vallas elama, et tingimus oleks täidetud. Samuti ei selgu, milliseid tagajärgi toob kaasa selle nõude rikkumine (nt kui laps registreeritakse mõnesse teise kohalikku omavalitsusse vahetult pärast sünnitoetuse saamist). Ehkki vallavanema kinnitusel isikutele lapse ümberregistreerimisest vahetult pärast sünnitoetuse saamist seni negatiivseid tagajärgi saanud ei ole, võib määruse rakenduspraktika muutuda. Samuti ei pruugi lapsevanem sünnitoetust üldse taotleda, kui talle ei ole kõik tingimused ja nende täitmata jätmise tagajärjed üheselt mõistetavad.

Kui Ruhnu vald soovib toetada peresid, kes jäävad ka pärast sünnitoetuse saamist Ruhnu valda elama, on võimalik nt näha ette sünnitoetuse maksmine osade kaupa teatud mõistliku perioodi jooksul tingimusel, et laps või pere on sel perioodil pidevalt Ruhnu valla elanikud.

⁴ Ernits, M., Kommentaarid §-le 13. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. II täiendatud väljaanne. Tallinn, Juura 2008.

⁵ Vt veel RKÜKo 3-4-1-18-08, p. 17.

⁶ Rahvastikuregistri seaduse § 6 lg 2 sätestab, et seadusega ettenähtud juhtudel on rahvastikuregistrisse kantud andmetel õiguslik tähendus.

14. Eelnevast tulenevalt pean asuma seisukohale, et tingimus, mille kohaselt peab laps jääma elama Ruhnu valda, vajab täpsustamist või tuleb tunnistada kehtetuks, kuna praegusel kujul on see vastuolus õigusselguse põhimõttega.

3.3. Nõue esitada sünnitoetuse taotlemisel lapse sünnitunnistus

15. Ruhnu Vallavolikogu 28.05.2010 määruse „Täiendavate sotsiaaltoetuste maksmise kord“ punktis 4.2. on sätestatud, et toetust makstakse lapsevanema avalduse ja lapse sünnitunnistuse alusel.

16. PS § 3 lõike 1 esimeses lauses sätestatud seaduslikkuse põhimõtte järgi peab madalama õigusjõuga norm olema kooskõlas kõrgema õigusjõuga normiga. Ka PS § 154 lg 1, mis sätestab, et kõiki kohaliku elu küsimusi otsustavad ja korraldavad kohalikud omavalitsused, kes tegutsevad seaduste alusel iseseisvalt, näeb ette seaduslikkuse põhimõtte.⁷ Seaduslikkuse põhimõttest tuleneb muu hulgas, et kui teatud küsimuse lahendamine on seadusega reguleeritud, ei ole kohalikul omavalitsusel õigust seadust eirata ja oma määrustega sisuliselt seadust muuta. Seega näevad PS § 3 lg 1 ja PS § 154 lg 1 ette, et kohaliku omavalitsuse õigusaktid peavad vastama seadustele.⁸

17. PKTS §-st 30 nähtub, et sündi tõendav dokument on sünnitõend.⁹ Sünnitõendi automaatset väljastamist seadus ette ei näe. Sünnitõend väljastatakse isiku taotlusel (PKTS § 15) ning selle eest tuleb tasuda riigilõiv (PKTS § 30 lg 6).

Perekonnaseisutoimingutega tutvumiseks ja väljavõtete saamiseks määrab alused PKTS § 15. PKTS § 15 lõike 8 järgi peavad riigi ja kohaliku omavalitsuse asutused ja teised avaliku ülesande täitjad lähtuma rahvastikuregistrisse kantud andmetest ega tohi isikutelt nõuda perekonnaseisuandmetest väljavõtte esitamist.

18. Analüüsitava tingimuse järgi peab lapsevanem toetuse saamiseks esitama kaks dokumenti – avalduse ja sünnitunnistuse. Samas sätestab PKTS § 15 lg 8 üheselt, et kohaliku omavalitsuse asutused isikutelt perekonnaseisuandmetest väljavõtteid küsida ei või. Kohaliku omavalitsuse asutustel on olemas digitaalne ligipääs rahvastikuregistrile ning neil on kohustus lähtuda rahvastikuregistri andmetest.

19. Vallavanem lubas oma vastuskirjas viia kõnealuse määruse punkti 4.2. kooskõlla kehtiva perekonnaseisutoimingute seadusega, kuid mulle teadaolevalt ei ole seda praeguseni tehtud. Seetõttu teen ettepaneku tunnistada kehtetuks määruses sätestatud tingimus, mille kohaselt tuleb sünnitoetuse taotlemisel esitada sünnitunnistus.

⁷ Olle, V. jt, Kommentaarid XIV peatükile. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. II täiendatud väljaanne. Tallinn, Juura 2008.

⁸ Vt ka RKPJKo 19.03.09, nr 3-4-1-17-08 p. 46.

⁹ Kehtiv perekonnaseisutoimingute seadus on vastu võetud 20.05.2009 ning jõustunud 01.07.2010, osaliselt 22.06.2009.

IV Kokkuvõte

20. Neil põhjendustel leiangi, et Ruhnu Vallavolikogu 20.11.2006 määrusega nr 6 kinnitatud „Täiendavate sotsiaaltoetuste maksmise kord“ ei ole nimetatud osades kooskõlas põhiseaduse ja seadusega ning teen ettepaneku viia määruse punktid 3.1.1 ja 4.2 põhiseadusega kooskõlla.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Indrek Teder